
HER ÜNİVERSİTE MEZUNU İLKOKUL ÖĞRETMENİ OLABİLİR Mİ?

Prof. Dr. Nuray SENEMOĞLU

Son yıllarda, dünyada öğretmenlerin nitelikleri ve öğretmen eğitimi, kamuoyunun, ana-babaların ve politikacıların daha çok dikkatini çekmeye ve tartışmaların odağı haline gelmeye başlamıştır. Birçok ülkede hükümetler, iyi nitelikli öğretmenlere sahip olmak amacıyla hizmet öncesi öğretmen eğitimini geliştirebilecek yollar araştırmaktadırlar. Özellikle çocukla, insan yaşamının kritik bir zaman diliminde birlikte olan ilkökul öğretmenleri, toplumun gelecekteki üyelerinin gelişimini etkilemede özel bir role sahiptir. Çocuğun ev ya da ana-baba ile ilişkilerinin niteliği okul öncesi dönemde yaşamsal bir önem taşımakta ve toplumdaki öbür meslek elemanları da kendilerine özgü bir şekilde gelecek kuşakların gelişimine katkıda bulunmaktadır. Ancak, toplumun sağlıklı gelişimi, büyük ölçüde tüm mesleklerin de temellerini oluşturan "ilkokul öğretmenleri"nin niteliğinden etkilenmektedir.

İlkokul öğretmeni odur ki, bireyin gelişiminde can alıcı öneme sahip 5-11 yaş dönemini etkileyerek gelecek kuşakların bilişsel gelişimini besler, bireyin kendine karşı, topluma karşı ve dış dünyaya karşı tutumlarının çerçevesini çizerek biçimlendirmeye başlar; ilkökul öğretmeni odur ki, gelecek kuşakların yaşama biçimini büyük ölçüde etkileyen iletişim kurma, araştırma ve yaratıcılık becerilerinin gelişimini hızlandırır. Bu durumda, ilkökul öğretmeni çok yönlü olmayı gerektiren mesleğini başarıyla yürütebilmek için üstün yeteneğe, yüksek empati kurma becerisine ve sonuç olarak etkili bir şekilde yetiştirme-ye gereksinim duymaktadır. O halde ilkökul öğretmeni, yukarıda sıralanan işlevlerini yerine getirebilmek için hizmet öncesi eğitimi sırasında hangi özelliklerle donatılmalıdır?

- İlkokul öğretmeni adaylarına her çocuğun tüm potansiyelini geliştirmesine rehberlik edebilecek nitelikler kazandırılmalıdır.
- İlkokul öğretmeni adayına hizmet öncesi eğitimi sırasında, her bir çocuğun gelişim özelliklerini ve bireysel gereksinimlerini tanıma; onların gelişimlerine yardım edecek, araştırıcılığa ve yaratıcılığa yöneltecek öğretme-öğrenme ortamlarını planlama-düzenleme ve öğretimi yönetme özellikleri kazandırılmalıdır.
- Ayrıca, çocukların başarı ve gelişimlerini ölçme ve değerlendirme yeterlikleri, eğitimde değer ve sorunları araştırma; ana-babalarla ve toplumdaki başka bireylerle etkili iletişim kurma becerileriyle donatılmalıdır.

Eğitim programları, yönetim ve teftiş sistemi, öğrenci kişilik hizmetleri, araç, gereç, bina vb. fiziksel koşulların ye-terli olmadığı ülkemizde, öğretmenin mesleksel yeterliği, çocuklara bilgi çağının gerektirdiği özellikleri kazandırabilme bakımından çok daha önem taşımaktadır. Oysa, ülkemizde çocuğun sağlıklı kişilik gelişiminde vazgeçilmez bir rolü olan ilköğretime son iki yılda, herhangi bir alandan (örn. İngilizce, Fizik, Sosyoloji, Felsefe vb.) mezun olup öğretmenlik sertifikası olan ya da olmayan herkes sınıf öğretmeni olarak atanmıştır. Öğretmenlik sertifikası alan birey, kendi alanında ortaokul ve lisede öğretmenlik yapabilir, fa-kat ilkökulda sınıf öğretmenliği asla!

Sınıf öğretmeni olarak atanan söz konusu kişiler, "Hiçbir şey olamasalar da öğretmen olabildikleri", atayan kişiler de "Öğretmen açığımız yok" diyebildikleri için mutlu olabilirler. Ancak bu uygulamadan zarar görecekler, 21. yy Türkiye'si'nin yetişkinlerini oluşturacak çocuklarımız, ana-babaları ve geleceği ipotek altına alınmış Türk toplumdur.

Gelişmiş ülkelerde (örn. İngiltere) ilköğretmeni yetiştiren bir ya da iki yıllık lisansüstü programlara öğrenci seçilirken bile gerekli koşullardan birisi, adayların lisans öğrenimi, ilköğretim programında yer alan konu alanlarından birisinde (örn. Matematik, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler vb.) tamamlamış olmasıdır. İlköğretim programında bulunmayan sosyoloji, antropoloji, felsefe hatta psikoloji vb. alanlardan mezun olanlar ilköğretmeni yetiştiren programlara kabul edilmezler. Bizim ülkemizde ise söz konusu kişilerin sınıf öğretmeni yetiştiren programlara kabul edilmesi bir yana, doğrudan sınıf öğretmeni olarak atamaları yapılmaktadır.

Toplumun geleceğini olumsuz yönde etkileyecek bu uygulamanın düzeltilmesi için ivedilikle önlem almak gerekmektedir. O halde sınıf öğretmeni olarak atanan bu öğretmenlere, ilköğretim öğretmeni özellikleri nasıl kazandırılabilir? Söz konusu öğretmenler, son zamanlarda İngiltere'de de yürürlüğe konan ve öbür öğretmen eğitimi programlarına göre daha etkili görünen iki yıllık lisansüstü düzeydeki öğretmen eğitimi programlarına (Articled Teacher Training Scheme) benzer bir programla yetiştirilebilir. Böyle bir uygulamada, Milli Eğitim Bakanlığı, öğretmenlerin atandığı bölgelere en yakın olan eğitim fakülteleriyle işbirliği yaparak, iki yıllık yeni bir eğitim programı düzenleyebilir. Bu programda öğretmenler, zamanlarının %20'sini üniversitelerde yaz dönemi ya da gece öğretimi biçiminde kuramsal derslerle, %80'ini de danışman öğretim elemanlarının rehberliğinde kendi okullarında uygulama yaparak kullanabilirler. Böylece öğretmenler, bir yandan görevlerini sürdürürken öbür yandan da eğitimlerini yürütebilirler. Bu durumda, aday öğretmenler, hem kuram ve uygulamayı bütünleştiren daha çağdaş bir öğretmen eğitimi programıyla yetiştirilebilir, hem de gelecek kuşaklar yetersiz öğretmenlerin elinde zarar görmekten kurtarılabilir. Sonuç olarak, böyle bir eğitim programıyla **Atatürk**'ün özlediği yeni kuşağı (nesli) oluşturabilecek öğretmenlere sahip olabiliriz.
